

Lilach Lev-Ari. The American Dream—For Men Only? Gender, Immigration, and the Assimilation of Israelis in the United States. El Paso, Texas: LFB Scholarly Publishing LLC. 2008. 184 pages

אבי קיי*

קשה להעלות על הדעת נושא מרכזי יותר מהעלייה באידיאולוגיה של המפעל הציוני. אין פלא אפוא שקיימת ספרות ענפה הסוקרת את ההגירה אל ארץ ישראל, ולאחר מכן אל מדינת ישראל, כמעט מכל זווית אפשרית. לעומת זאת, ההגירה ממדינת ישראל החוצה, שכונתה בעבר "ירידה", זכתה לתשומת לב פחותה בהרבה, לפחות עד סוף שנות השבעים של המאה העשרים. מאז אמנם הולכת ומתרחבת הספרות שעניינה הגירה מישראל, אך טרם ניתן מקום הולם למגדר בהקשר זה.

היעדר ההקשר המגדרי אינו ייחודי לישראל. בספרה המקיף של הונדגנו-סוטלו (Hondagneu-Sotelo, 2003), הבוחן את השפעתו של המגדר על הגירה ואת השפעתה של הגירה על המגדר, היא מציינת שרוב הספרות הבוחנת הגירה במישור הבינלאומי לוקה בחסר בנושאים אלה. בספר *The American Dream—For Men Only?* מצטרפת לילך לב-ארי לקבוצת חוקרים הפועלים למלא את החסר. הספר עצמו הוא חלק מסדרת הספרים *The New Americans* הבוחנת את תופעת ההגירה לארצות-הברית ממגוון היבטים ודיסציפלינות.

לב-ארי מציגה מחקר חלוצי ושפתני, המבוסס לדבריה על "גישה מחקרית חדשה, שתופסת את ההגירה כהתפתחות ממושכת של יחסי מגדר, המושפעת מגורמים חברתיים, כלכליים ותרבותיים" (עמ' 31, תרגום חופשי – א"ק). בכך היא לא רק מפנה את תשומת לבו של הקורא למקומו המרכזי של מגדר בהבנת ההגירה בכלל וההגירה של ישראלים לארצות-הברית בפרט, אלא מזכירה לנו גם שהגירה היא תהליך המורכב מכמה שלבים ויכול להימשך שנים רבות.

ראוי לציין שארצות-הברית היא הארץ המארחת המרכזית של מהגרים ישראלים; מאז קום המדינה היא קלטה כמחצית מכלל הישראלים שהיגרו מהארץ (כהן, 2007). לכן בחינת הנושא הנדון דרך ההגירה לארצות-הברית יכולה להעלות מסקנות חשובות על הגירה מישראל בכלל.

לאחר סקירת הספרות על מקומו של המגדר בתופעת ההגירה בעולם, לב-ארי מסכמת את הידוע על הגירתם של ישראלים לארצות-הברית. היא משלימה את הדיון המקדים שלה בהצגת הבדלים אפשריים בין חוויית ההגירה של גברים ונשים ישראלים ונדרשת לגורמים אינדיבידואליים, משפחתיים, חברתיים וכלכליים.

הנחת היסוד העיקרית של המחברת היא שאם תיבחן תופעת ההגירה מישראל לארצות-הברית דרך הפריזמה של מגדר, יתגלו בעצם שתי תופעות נפרדות: אחת של גברים ואחת של נשים. את השוני המגדרי היא מבקשת לבדוק במסגרת מה שהיא מכנה "שלושת המעגלים"

* המחלקה לניהול עסקים ושיווק טכנולוגיה, בית הספר הגבוה לטכנולוגיה בירושלים

של חוויית ההגירה לארצות-הברית: ההחלטה להגר, אופי ההתערות בבית החדש ותהליכים הקשורים להתלבטות אם לחזור לארץ.

בעניין המעגל הראשון, ועל סמך מחקרים קיימים, לב-ארי משערת שגברים שוקלים להגר כדי להשיג קידום מקצועי או כלכלי, ואילו רוב הנשים מהגרות בעקבות בני זוגן. היא מוסיפה שמידת המעורבות של האישה בהחלטה להגר אמנם משתנה לפי גילה, מצבה החברתי-כלכלי ומוצאה העדתי, אך בעיקרון הנשים "נגרות" אחרי בני זוגן.

במעגל השני, של ההתערות בחברה האמריקאית, לב-ארי מעלה השערות בכמה עניינים, כגון דעותיהם של המהגרים על זהותם הישראלית והיהודית, דעותיהם על החברה הקולטת, והקשר בין הצלחה כלכלית להתערות חברתית. היא משערת שגברים יהיו מעוררים בחברה האמריקאית הכללית וחיוביים כלפיה יותר מנשים ועל חשבון החשיבות שהם ייחסו לזהותם הישראלית או היהודית. נשים, לעומת זאת, יתערו יותר מבחינה חברתית "מיידית".

ההשערה האחרונה של לב-ארי נוגעת כאמור להתלבטות אם לחזור לישראל. מאחר שגברים ונשים מחליטים להגר מלכתחילה מסיבות שונות, הרי גם בשאלה זו צפוי להימצא הבדל. ראשית, גברים ישקלו בחיוב לחזור לישראל במידה שהצליחו לממש את הפוטנציאל המקצועי או הכלכלי של השהות בארצות-הברית ואם הם רואים בישראל מקום מועדף לגדל בו ילדים. ההחלטה של נשים באשר לחזרה לארץ, כך משערת המחברת, תושפע פחות מסיבות כלכליות ותביא בחשבון גם שיקולים של שיפור הסטטוס שלהן במשפחה ושל הגדלת השוויון בחלוקת התפקידים בתוכה.

בפועל מצאה המחברת שנשים וגברים אכן חווים אחרת את כל שלושת מעגלי ההגירה. עם זאת, הממצאים מאששים את השערותיה רק חלקית ולעתים קרובות אינם מאפשרים להסיק מסקנות ברורות בדבר השפעתם של הגורמים הכלכליים, החברתיים והתרבותיים על חוויית ההגירה של נשים ישראליות החיות בארצות-הברית. למשל, הממצאים באשר להשפעת ההגירה על המצב הכלכלי ועל הסטטוס החברתי של האישה לא היו חד משמעיים, ורק מקצת מהנשים דיווחו שתהליך ההגירה תרם להן בשני ההיבטים האלה. כמו כן, נשים לא תמיד הצליחו יותר מגברים להתערות מבחינה חברתית ותרבותית, ונשים שלא נקלטו מבחינה כלכלית דיווחו גם על פחות הצלחה מבחינת ההתערות החברתית והתרבותית שלהן.

המחקר המעניין והחלוצי של לב-ארי סובל מפגמים אחדים שמעייבים עליו ופוגעים בתרומתו הפוטנציאלית לתחום. ראשית, מבחינה מתודולוגית חסר מידע חשוב על המדגם, כגון מספר המשתתפים במחקר בכלל ומספר המשתתפים מכל אחת משלוש הערים שנבדקו (לוס אנג'לס, מיאמי ופילדלפיה). כמו כן, חסר מידע מדויק על מידת הדמיון שבין הפרופיל של משתתפי המחקר ובין האוכלוסייה הישראלית הכללית בארצות-הברית, ועל מידת הדמיון שבין משתתפי המחקר משלוש הערים שנבדקו. לבסוף, וכפי שהמחברת ציינה בעצמה, שיעור המשתתפים במחקר בפועל, מתוך מספר האנשים שנוצר עמם קשר, היה נמוך מהצפוי ומהרצוי מבחינה מחקרית. כאמור, המחברת הייתה ערה למגבלה זו וציינה שכדי להתגבר עליה היא תשווה את הממצאים שלה למקורות רלוונטיים אחרים. אך הצגת השוואות אינה נותנת מענה לשאלת הייצוג של המדגם, מאחר שהנתונים מוצגים באחוזים גולמיים ובלא כל ניסיון לבדוק את מידת השוונות בין הממצאים עצמם.

גם אופן ניתוח הממצאים ואופן הצגתם לוקים בחסר. אין עקביות בשיטות הסטטיסטיות שהופעלו ולא מוסבר מדוע נבחרה גישה זאת או אחרת. יתר על כן, בכמה מקרים המחברת

מנסה לבחון את הדינמיות של התופעה על ידי הצגת ממצאים בכמה נקודות זמן, אך כשהמידע מוצג תחת הקטגוריות "בישראל", "אחרי שנה אחת בארצות-הברית" ו"היום" קשה להסיק מסקנות בהירות. מהי משמעותה של נקודת הזמן "היום" למשל? אופן הצגת המידע כאן ובמקומות רבים מדי בספר מקשה על הקוראים להבין את התופעה הנחקרת.

מלבד זאת, מוטב היה אילו עבר הספר עריכה לשונית והגהה מדוקדקות. הטקסט אינו נהיר, ולאורכו פזורים ניסוחים מסורבלים, לעתים מבלבלים, המאתגרים את הקוראים לחינם ומקשים עליהם להבין את המסר. לא אחת עולה תחושה שהספר תורגם מעברית בידי אדם חסר הכשרה מספקת לכך.

לסיכום, *The American Dream—For Men Only?* הוא ספר שאפתני המציג גישה מבטיחה להבנה חדה של הגירה בכלל ושל הגירה ישראלית בפרט. עיקר תרומתו טמונה בשרטוט הידע הקיים בתחום ובהתוויית דרך חדשה לבחינת השלבים והתהליכים המרכיבים את חוויית ההגירה. ואולם, בשל מגבלות מתודולוגיות ובעיות בניסוח נשאר הקורא בסופו של דבר בתחושה שהספר מבטיח יותר ממה שהוא מצליח לתת. עם זאת, אין ספק שהמחברת מביאה עמה הן היכרות מעמיקה עם התופעה הנדונה והן השקפה מקורית, ואלה יכולות לשמש בסיס איתן למחקרים נוספים בתחום, שעתידים להפיק אמירה חדה וחשובה.

מקורות

כהן, י' (2007). ההצלחה הדמוגרפית של הציונות. סוציולוגיה ישראלית, (2), 355-362.
 Hondagneu-Sotelo, P. (Ed.) (2003). *Gender and US immigration: Contemporary trends*. Los Angeles: University of California Press.